

Til aktoratet
forsvarerne
bistandsadvokatene
overføringsdomstolene

Deres referanse
«EkstRefNr»

Vår referanse
11-188627MED-OTIR/05

Dato
30.03.2012

22. juli-saken: Beslutning etter straffeprosessloven § 96 c annet ledd

1. Beslutning om overføring av hovedforhandlingen ved streaming

I straffeprosessloven § 96 c annet ledd er det gitt hjemmel for at fornærmede og etterlatte og deres representanters deltakelse i rettsmøte skal kunne skje ved fjernmøte eller ved at de mottar lyd- og bildeoverføring til et nærmede angitt sted. Bestemmelsen ble vedtatt den 26. mars 2012 og sanksjonert den 30. mars med umiddelbar ikrafttredelse.

Bestemmelsen lyder:

Dersom antallet fornærmede og etterlatte gjør at gjennomføring av rettsmøtet ellers ville medføre uforholdsmessige omkostninger eller vil måtte skje i lokale som ellers ikke er egnet, kan retten beslutte at fornærmede, etterlatte og deres representanters deltakelse skal skje ved fjernmøte eller ved at de mottar lyd- og bildeoverføring fra rettslokalet på nærmere angitt sted. Før beslutning om at deltakelse skal skje som nevnt i første punktum, skal de fornærmede og etterlatte, eller deres representanter, og forsvareren gis anledning til å uttale seg. Kongen kan gi nærmere regler i forskrift om gjennomføring av deltakelse som nevnt i første punktum. Rettens beslutning kan ikke ankes eller brukes som ankegrunn.

Hjemmelen er gitt som følge av terrorangrepet den 22. juli 2011, der antallet fornærmede og etterlatte er meget betydelig. Formålet er å sikre at disse kan benytte seg av retten de har til å følge rettsmøtet, jf. Prop. 65 L (2011-2012) pkt. 8.4.

Retten kan i slike tilfeller beslutte at overføringen skal skje ved fjernmøte (videokonferanseteknikk) eller ved lyd- og bildeoverføring (streaming). Ved fjernmøte overføres lyd og bilde i en toveis kommunikasjon, mens streaming overfører data, bilder eller lyd én vei, fra en sender til en eller flere mottakere. Muligheten for toveis kommunikasjon å da sikres på annen måte. Det er videre opp til retten å beslutte hvilke lokaler det skal overføres til, jf. proposisjonen pkt. 8.4.

Retten beslutter at fornærmede, etterlatte og deres representanters deltakelse skal skje ved overføring fra rettslokalet i Oslo tingrett til andre lokaler.

Det vises til at antall fornærmede og etterlatte er meget stort, omlag 770, fordelt på 162 bistandsadvokater. Antallet gjør at gjennomføring av rettsmøtet uten overføring ville medføre uforholdsmessige omkostninger eller måtte skje i lokale som ellers ikke er egnet. Aktørene har fått uttale seg, og det er ikke kommet innsigelser til overføring.

Lokalene det skal overføres til er tilstøtende saler i Oslo tingrett, Grand hotell i Oslo samt tingrettene i Nord-Troms, Salten tingrett, Alta, Inn-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Sunnmøre, Bergen, Haugaland, Jæren, Kristiansand, Nedre Telemark, Tønsberg, Drammen, Ringerike, Fredrikstad og Hedemarken.

Retten beslutter videre at overføringen skjer ved streaming. Avgjørelsen er foretatt etter en konkret vurdering av ut fra hva som er mest egnet og praktisk i saken. Retten peker i den forbindelse på at bruk av videokonferanseteknikk fremstår som teknisk svært vanskelig med et så stort antall mottakere. Muligheten for toveis kommunikasjon kan sikres på annen måte, f.eks. ved at bistandsadvokatene i overføringsdomstolene kommuniserer pr e-post eller sms med bistandsadvokatene i hovedforhandlingssalen.

2. Beslutning om pressen og publikums adgang til overføringsdomstolene

Straffeprosessloven § 96 c annet ledd inneholder ingen bestemmelse om andres adgang til lokalene i overføringsdomstolene.

I forarbeidene (Innst. 219L (2011-2012) side 11) uttaler komiteen at "en overføring til tilstøtende lokaler vil være en del av rettsmøtet på lik linje med å være i selve rettslokalet". Isolert sett kan dette forstås som at presse og publikum skal gis adgang til overføringslokalene på samme måte som ellers, så fremt det er plass. Komiteen understreker imidlertid "at reglene om offentlighet ikke er til hinder for at retten bestemmer at presse og publikum skal følge rettsmøtet fra bestemte steder dersom pågangen av tilhørere blir så stor at det er fare for å fortrenge fornærmede og etterlattes mulighet til å følge rettsforhandlingene" (rettens understrekning).

Retten kan følgelig beslutte at presse og publikum ikke har adgang til overføringslokalene der fornærmede og etterlatte følger saken. Retten oppfatter ikke at dette innebærer en lukking av dørene etter domstolsloven § 125, så fremt presse og publikum gis tilbud om å følge rettsmøtet andre steder.

Begrepet "fare for å fortrenge" gir anvisning på en "føre var"-vurdering, der retten i forkant kan bestemme om pressen og publikum skal ha adgang til overføringslokalene eller om de skal følge saken andre bestemte steder.

En forhåndsavgjørelse om å følge saken andre bestemte steder, vil innebære at presse og publikum ikke har rett til å få følge saken i overføringslokalene, selv om det senere skulle vise seg å være ledig plass der, om ikke retten beslutter noe annet.

I saken her har de aller fleste fornærmede og etterlatte meddelt at de ønsker å følge rettsforhandlingene. Når også bistandsadvokat og andre som etter straffeprosessloven § 93 f, jf. vitnegodtgjørelsesloven har rett til å være til stede inkluderes, er antallet minst 1125. Dersom også ledsagere medregnes er antallet om lag 2 000.

Hver av disse er tildelt plass i den overføringsdomstolen de sogner til, med mindre de skal følge saken i hovedforhandlingssalen.

Antall plasser i overføringsdomstolene varierer fra 40 til om lag 140 plasser. Kapasiteten er tilpasset det som er ansett nødvendig for å sikre fornærmede og etterlattes rett til deltakelse, og samtidig begrenset for ikke å pådra det offentlige uforholdsmessige kostnader.

Tingretten har utarbeidet en oversikt over antall akkrediterte til de ulike overføringsdomstolene. Oversikten viser at plassene vil bli besatt nær opp til siste sete, dersom de møter som forutsatt.

Samtidig har et stort pressekorps nasjonalt og internasjonalt bedt om plasser for å følge hovedforhandlingen. Mer enn 1 500 vil bli akkreditert. I tillegg er retten kjent med at publikum fra inn- og utland ønsker å følge saken.

Retten ser det dermed slik at det er fare for at fornærmede og etterlatte blir fortrenget dersom overføringslokalene åpnes for presse og publikum. Retten beslutter derfor at presse og publikum skal overvære saken fra egne lokaler.

Pressen vil kunne følge saken i egne lokaler i og utenfor Oslo tingrett med om lag 600 plasser, i tillegg til opptil 100 plasser i hovedforhandlingssalen. Også i Troms tingrett tilbys eget lokale for pressen. Publikum tilbys opptil 160 plasser i eget lokale i Oslo tingrett.

Oslo tingrett

Ina Strømstad
tingrettsdommer

Kopi er sendt Norsk Redaktørforening og Norsk Presseforbund ved advokat Cato Schiøtz